

Mark-och miljödomstolen

Näringsdepartementet
Enheten för samhällsplanering
103 33 Stockholm

Betänkandet Privat initiativrätt – Planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning (SOU 2019:9).
Näringsdepartementets diarienummer N 2019/0699/SPN

Sammanfattning

Mark- och miljödomstolen tillstyrker på ett övergripande plan det som föreslås i betänkandet. Det är sannolikt att förslagen kan bidra till att förkorta tiden för i vart fall några planprocesser. Kommunerna bör, som föreslaget, behålla sitt planmonopol.

Domstolen lämnar trots det några allmänt hållna synpunkter på förslagen som bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Utredningen gör sammanfattningsvis den bedömningen att det i frågan om att införa en s.k. privat initiativrätt inte finns skäl för att gå så långt som direktiven medger. Det mynnar bl.a. ut i ställningstaganden om att kommunen bör behålla det övergripande ansvaret för planläggningen och att det inte är lämpligt att låta en planintressent genomföra ett samråd eller utföra andra uppgifter som kan komma att innefatta myndighetsutövning. Mark- och miljödomstolen instämmer i de bedömningarna.

Det blir mot den bakgrunden något märkligt att ge planintressenten en särskild roll i det inledande arbetet inför att detaljplaneläggning påbörjas. Enligt föreslagna nya *tredje stycket* i 5 kap. 5 § PBL ska kommunen om det har begärts i planbeskedet till planintressenten redovisa sin bedömning av vilket planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen, vilket är ett

bra förslag. Eftersom detta ska ske i planbeskedet har alltså kommunen då tagit ställning till att detaljplaneläggning ska påbörjas. Men varför ska kommunen i samma planbesked med rättsligt bindande verkan ge *planintressenten* en möjlighet att vända sig till länsstyrelsen för att få den myndighetens synpunkter på planeringsförutsättningarna? Som utredningen är inne på finns det goda skäl för att dialogen mellan stat och kommun sker på ett tidigt stadium, inte minst för att undvika s.k. förgävesplanering. Om den dialogen ska utvecklas och formaliseras utöver vad som gäller idag (jfr t.ex. 5 kap. 10 a – 10 f §§ PBL), bör det vara kommunen och inte planintressenten som vänder sig till länsstyrelsen för att under vissa omständigheter få myndighetens synpunkter på planeringsförutsättningarna. Länsstyrelsens synpunkter skulle exempelvis kunna utgöra ett underlag inför kommunens beslut om planbesked. Särskilt eftersom planintressenten enligt utredningens förslag knappast ges någon formell roll under planprocessen utöver möjligheten att begära länsstyrelsens yttrande, blir ordningen märklig. Det skulle också uppstå en skevhet i planeringssystemet, eftersom länsstyrelsens skyldighet att bidra på detta tidiga stadium av detaljplanearbetet blir mer långtgående än vad som annars gäller t.ex. när kommunen är initiativtagare till detaljplanearbetet.

Av det nya föreslagna *andra stycket* i 5 kap. 8 § PBL framgår att planeringsunderlag får tas fram av annan än kommunen. Bestämmelsen borde inte medföra några problem och domstolen ställer sig bakom utredningens synpunkter att detta redan gäller idag. Dock riskerar föreslagna *sjätte punkten* i 4 kap. 33 § att leda till tillämpningssvårigheter. Det är alltid bra med transparens, men kommunen ansvarar i egenskap av planmyndighet oavsett denna bestämmelse för att uppgifterna i planbeskrivningen är sakliga och korrekta. Arbetet med att ta fram en detaljplan finansieras redan idag i stor utsträckning av den som tagit initiativet till planen. Det är inte självklart att det går att dra en skarp linje mellan vilket planeringsunderlag som har tagits fram av kommunen respektive av en viss enskild. Är det enbart arbete som har utförts av kommunens anställda som inte behöver redovisas, eller bör det t.ex. vara någon skillnad om det är kommunen eller planintressenten som har

gett ett uppdrag till en konsult? Bestämmelsen öppnar upp för att fler detaljplaner angrips rättsligt och att planerna kan komma att upphävas för att det inte på ett korrekt sätt i planbeskrivningen redovisas vem som har tagit fram planeringsunderlaget.

I handläggningen av detta yttrande har deltagit chefsrådmannen Lars-Göran Benmarker och rådmannen Jonas Manole.

Lars-Göran Benmarker